

KULTURDEBATT

En bunnsolid nazist

Av Finn Parr Nyquist

Er det ikke sannsynlig at serbernes massemyrderier av muslimer virker inspirerende på europeiske nynazister? Og er det egentlig noen prinsipiell forskjell på den tyske stattholderen som for 50 år siden hadde det øverste ansvar for at Tørlavåg ble brent og befolkningen sendt i fengsel og konsentrasjonsleir, og den serbiske generalen som i dag skyter de siste muslimske byene sønder og sammen og driver befolkningen ut av sitt land?

Historikeren Berit Nøkleby vil muligens mene at min spørsmålsstilling er søkt, men hun er selv skyld i den. I forbindelse med sin bok om Josef Terboven sier hun 20. d.s. til Aftenposten følgende: «— Jeg synes ikke vi skal gjøre det så lett for oss at vi definerer slike mennesker som monstre. Det ikke det de er!... — Vi trengte et skremselspropaganda-bilde av denne mannen under krigen (sic), men jeg kan ikke skjønne at vi nå, så mange år senere, har behov for det. ... — Nei, Terboven er ingen modell for nynazister. Men han er et skremmende eksempel på hvordan en intelligent og egentlig hederlig person kan bli så grepet av en sak at ikke noe annet teller. Det var rendyrket fanatisme,» sier Nøkleby.

Men med slike uttalelser: Forlater ikke da faghistorikeren sitt egentlige felt, og blir hva jeg vil kalle en historie-synser? Og da kan vi jo alle mene og synes hva vi vil. Jeg mener for eksempel at Terboven var selve prototypen på den bunnsolide nazist.

Det fremgår ellers av artikkelen at Nøkleby hadde stor nytte og personlig interesse av samtalen med Terbovens sekretær i Oslo: «Hun mente han var den beste sjef man kunne få.

Gerda Hettich forstod ikke hvorfor Terboven tok livet sitt på Skaugum. Hun mente at han ikke hadde gjort noe galt, sa Nøkleby på pressekonferansen. Hun tok personen Terboven alvorlig». (!)

Muligens kunne Adolf Hitlers sekretær sagt og ment det samme om sin sjef?

Også anmelderne, som både i Aftenposten, Dagbladet og VG har gitt Berit Nøklebys biografi om Terboven en glimrende kritikk, synes å legge stor vekt på Hettichs beretning. I Aftenposten skriver således historikeren Nils Johan Ringdal at hun «har gitt beretningen nerve, ja faktisk... varme». Ringdal slutter sin anmeldelse slik: «— For tvers igjennom historikerens kritisk diskuterende tekst blunker sekretærens kloke, forstående kvinneyne: Han kunne jo ikke annet, stakkar!»

— Du verden!

Nei: Vi ble nok skadeskutt for livet, de av oss som selv opplevet Terboven-epoken, som fortsatt er oppegående, men stadig vil sverge på at Terboven var

et monster. Ja, det ble nok vår vanskjebne! Men imens lar altså de store demokratier — og vi alle — folkemordet i Bosnia gå sin gang. Det hadde det nok ikke gjort om Midt-Østens oljebrønner hadde ligget på Balkan. Som forlegger kommer jeg alltid tilbake til at tittelen på den første, voksne boken jeg leste, er den beste. Det var Douglas Reeds «Vanviddets verden».

103778

Rft. 26/11 1992